

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ДНІ НАУКИ

ФІЛОСОФСЬКОГО ФАКУЛЬТЕТУ – 2016

МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ
(20-21 квітня 2016 року)

МАТЕРІАЛИ ДОПОВІДЕЙ ТА ВИСТУПІВ

ЧАСТИНА 7

Редакційна колегія: **А. Є. Конверський**, д-р філос. наук, проф., акад. НАН України (голова); **С. В. Руденко**, д-р філос. наук, доц. (заст. голови); **В. А. Бугров**, канд. філос. наук, проф.; **Т.П.Кононеко**, д-р філос. наук, проф.; **І. С. Добронравова**, д-р філос. наук, проф.; **Д. В. Неліпа**, д-р політ. наук, доц.; **М. І. Обушний**, д-р політ. наук, проф.; **В. І. Панченко**, д-р філос. наук, проф.; **А. О. Приятельчук**, канд. філос. наук, проф.; **М. Ю. Русин**, канд. філос. наук, проф.; **Є. А. Харьковщенко**, д-р філос. наук, проф.; **І.В.Хоменко**, д-р філос. наук, проф.; **В. Ф. Цвих**, д-р політ. наук, проф.; **Л. О. Шашкова**, д-р філос. наук, проф.; **П. П. Шляхтун**, д-р філос. наук, проф.; **Я.А.Соболєвський**, канд. філос. наук (відп.секр.); **В.Є.Туренко**, канд. філос. наук.

*Рекомендовано до друку
вченою радою філософського факультету
(протокол № 9 від 28 березня 2016 року)*

"Дні науки філософського факультету – 2016", Міжн. наук. конф. (2016 ; Київ). Міжнародна наукова конференція "Дні науки філософського факультету – 2016", 20-21 квіт. 2016 р. : [матеріали доповідей та виступів] / редкол.: А. Є. Конверський [та ін.]. – К. : Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2016. – Ч. 7. – 231 с.

Адреса редакційної колегії: 01601, Київ, вул. Володимирська, 60, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, філософський факультет; (38044) 239 31 94

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, власних імен та інших відомостей. Редколегія залишає за собою право скорочувати та редагувати подані матеріали. Рукописи та дискети не повертаються.

© Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
ВПЦ "Київський університет", 2016

лень" [Гурко Е.Н. Божественная ономотология: именование Бога в имя-славии, символизме и деконструкции / Елена Николаевна Гурко. – Минск: Эконом Пресс, 2006. – С. 255].

Таким чином, механізм впливу на людину християнського релігійного символу передбачає процес розкодування та перекодування людиною його змісту, що, у першу чергу, зумовлюється двома механізмами. Зокрема, інтеріоризація функціонально призначена забезпечувати процес розкодування, а екстраполяція, відповідно, перекодування. Результативність впливу сакрального релігійного християнського символу забезпечується актуалізацією його енергетичного потенціалу. Наслідком сприйняття людиною сенсу релігійного символу є прийняття нею ідей християнства, які сприяють урівноваженню та зміцненню психологічного стану віруючого.

Отже, під християнським релігійним символом слід розуміти сакральний знак матеріального чи образного походження, що є єдністю матерії, інформації і енергії та містить у собі в концентрованому, закодованому та упорядкованому вигляді енергетично насичену інформацію про привабливу для людини, за своїм життєвим для неї сенсом, ірраціональну та трансвіртуальну ідею Боголюдства. У процесі її сприйняття людиною, ця інформація з релігійним контекстом має бути розкодованою і перекодованою, та завдяки мотиваційній значущості і актуалізації її енергетичного потенціалу сприяти психологічному пристосуванню людини до вимог християнської релігії, забезпечуючи процес подальшого сумісного стабільного функціонування системи "християнська релігія – людина" у режимі коеволюційного співрозвитку.

***І. М. Ломачинська, докт. філос. наук, проф.,
КПУ ім. Бориса Грінченка, Київ
lomachinskairina@ukr.net***

РЕЛІГІЙНА КОМУНІКАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ВЕДЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Інтенсивний розвиток новітніх технологій у сфері комунікацій, глобальні інтеграційні процеси становлення інформаційного суспільства зумовили посилення наукової уваги до можливостей впливу на індивідуальну і масову свідомість. Релігійна комунікація, що постає невід'ємною складовою соціальної комунікації, хоча і використовує переважно традиційні засоби комунікаційного впливу, водночас, є значно дієвішою, адже діє на підсвідоме, максимально знижуючи рівень критичного сприйняття. Комунікативна функція релігії полягає в підтримуванні зв'язків між віруючими шляхом створення почуття віросповідної єдності під час релігійних дій, в особистому житті, сімейно-побутових відносинах, а також стосунках у межах різноманітних клерикальних організацій [Горлач, М.І. Основи філософських знань: Підручн. /М.І.Горлач, В.Г.Кремін, С.М.Ніколаєнко . – К.: Центр учбової літератури, 2008. – С. 917 – 918]. Водночас, релігійна комунікація знаходиться у зоні сакра-

льного, містичного, що робить її одним з найбільш ефективних чинників ведення інформаційної війни.

Поняття "інформаційна війна", яким так часто апелюють ідеологічні супротивники на політичному, економічному, релігійному фронтах, має значно глибший прихований зміст, ніж його подають у ЗМІ. Як на технічному, так і на біологічному (чи соціальному) рівнях, інформаційна війна – це завжди агресія проти інформаційних систем, де під інформаційною системою варто розуміти "комунікаційну систему, що здатна забезпечувати комунікацію та оброблення інформації"[ДСТУ ISO 5127: 2007. Словник термінів. Інформація та документація [Текст] . – К.: Держспоживстандарт України, 2010. – С.7]. Відповідно, як окремі індивід, так і соціум загалом, постають як інформаційні системи – об'єкти ведення інформаційної війни. Адже соціальна інформаційна система – це цілісний соціальний організм з єдиною соціальною пам'яттю, спільними комунікаційними потребами, що реалізуються у мові та культурі, і адекватним аналізом соціальної інформації завдяки діяльності соціальних та соціально-комунікаційних інститутів.

Оминаючи технічні аспекти ведення інформаційної війни, зазначимо, що у гуманітарному сенсі інформаційна війна, як комунікаційна технологія впливу на масову свідомість, реалізується через активні методи трансформації інформаційного простору, а саме – через нав'язування уявлень, які покликані забезпечити бажані типи поведінки, шляхом атак на процеси суспільного мислення. Поведінка складної інформаційної системи визначається наявною у неї моделлю світу, тому "достатньо відкоригувати модель світу, викрививши цілі, правила, факти, – і система слухняно і самостійно стане виконавцем чужої волі"[Расторгуєв, С.П. Інформаційна війна / С.Расторгуєв. – М.: Радио и связь, 1999. – С.10]. Тому сучасна інформаційна війна має метою перепрограмування (переважно складних соціальних) інформаційних систем відповідно до власних цілей.

Українське суспільство як цілісна інформаційна система історично формувалося на православних традиціях, що постають визначальними чинниками не лише ідеології, але й культури, освіти, моралі тощо. З прийняттям християнства (у його православному вимірі, що базується на підпорядкуванні Церкви державі), формується Київоруська державність, де Церква не обмежується лише місійно-пропагандистською функцією у протистоянні з язичництвом, але й виступає монополістом у творенні суспільної пам'яті (через монастирські школи, бібліотеки, пантеони).

В епоху визвольних змагань національно-визвольні ідеї практично отожднювались з боротьбою за православну віру. Супротив окатоличенню значної частини правобережної України, значною мірою забезпечувався тісним ідеологічним союзом козацтва та православних монастирів. Означені фактори вказують на утвердження православ'я як домінантного світогляду в історичній пам'яті українського суспільства, що визначає його подальший історичний розвиток. Починаючи з XVІІІ ст., початку періоду активної російської культурної експансії, що не припинялася практично до сьогодення, саме релігійний чинник (домінантно

православна суспільна свідомість) виступив засобом "перепрограмування" суспільної інформаційної системи, наслідком якої стали почуття меншовартості, сприйняття "провінційності" української мови, вторинності власної культури тощо.

З часу утвердження незалежності, українська держава формується на засадах поліконфесійності, адже "кожному громадянину в Україні гарантується право на свободу совісті. Це право включає свободу мати, приймати і змінювати релігію або переконання за своїм вибором і свободу одноособово чи разом з іншими сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати ніякої" [Про свободу совісті та релігійні організації: Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/987-12>, вільний. – Назва з екрану. – [дата звернення: 28.02.2016]]. Водночас, традиційно православний світогляд (що базується на тісній взаємодії Церкви та держави), властивий більшості українського суспільства, змушує владні інституції до пошуку ідеологічної підтримки, передусім, у конфесії православного спрямування. Тому наявність в українській державі православної церкви, що не лише ідеологічно підпорядкована провідній релігійній організації держави – супротивника, але яка через проповідницьку діяльність власних служителів культу та шляхом використання своїх релігійних ЗМІ (особливо інтернет-ресурсів) нав'язує чужу мову, культуру, традиції, стиль мислення, є загрозою для подальшого існування суспільної інформаційної системи. Провокований в українському суспільстві релігійний конфлікт між УПЦ та УПЦ КП розігрується за традиційним сценарієм ведення інформаційних війн, а саме – внесенні у суспільну та індивідуальну свідомість ворожих, шкідливих ідей та поглядів, дезінформації та дезорієнтації суспільства, маніпулювання ідеологічними схемами свої – чужі, руйнування суспільних переконань тощо задля реалізації кінцевої мети – послабити моральні і матеріальні сили супротивника та посилити власні. Тривале "перепрограмування" не знищило в українському суспільстві прагнення до незалежності, тому, відповідно до стратегій ведення інформаційних війн, систему варто націлити на самознищення.

Таким чином, інформаційну війну необхідно розуміти як всеосяжну, комплексну стратегію, що реалізується не лише у політичній чи військовій, але і у релігійній сфері, тому вважаємо, що ігнорування релігійного чинника сучасної гібридної війни в Україні може слугувати загрозою подальшого функціонування українського суспільства як цілісної інформаційної системи.

***Л. Б. Маевская, канд. ист. наук, Исламский университет, Киев
fat-agma@yandex.ru***

ОСОБЕННОСТИ ПСИХОЛОГИИ СОВРЕМЕННОГО ЭКСТРЕМИЗМА

Одной из глобальных проблем XXI века является интенсивное развитие и распространение по всему миру разнообразных форм экстремизма и терроризма. Одна из наиболее распространенных форм сов-